

INFOSESSIE WILSVERKLARINGEN

Hoe regel je een waardig levenseinde?

Hoe regel je een waardig levenseinde?

Op voorhand:	De wilsverklaring euthanasie	4
	De negatieve wilsverklaring (= levenstestament)	5
	Verklaring inzake de wijze van teraardebestelling	8
	Verklaring voor orgaan-, weefsel- en celdonatie	9
	Schenking van je lichaam aan de wetenschap	9
Op het moment zelf:	Het schriftelijk verzoek euthanasie	8
Extra:	LEIFKaart	11

Belangrijk!

Bespreek je wensen op voorhand met je arts en met je familie. Zij zullen makkelijker geneigd zijn je wensen na te leven als ze die al op voorhand kennen.

Euthanasie

- Euthanasie = een arts maakt een einde aan jouw leven op jouw uitdrukkelijke vraag.
- Voorwaarden:
  1. Geen leeftijdsbeperking (sedert februari 2014 kunnen ook minderjarigen om euthanasie vragen mits enkele bijkomende voorwaarden)
  2. handelingsbekwaam
  3. toestand: medisch uitzichtloos + ondraaglijk lijden + ongeneeslijk + veroorzaakt door ziekte of ongeval
  4. verzoek: vrijwillig, overwogen en herhaald.

Opgelet!

- De arts mag weigeren een euthanasie uit te voeren en dit zelfs als aan alle wettelijke voorwaarden is voldaan. Ten laatste de zevende dag na de originele formulering van je verzoek moet de arts jou of je eventuele vertrouwenspersoon hiervan op de hoogte brengen. De reden van de weigering moeten toegelicht worden en de arts moet je doorverwijzen. Bij problemen contacteer de LEIF-lijn 078/15.11.55.
- De euthanasiewet geldt niet voor dementie! Wat kan wel?
  - Je kan alleen euthanasie vragen in een helder moment bij beginnende dementie, met een schriftelijk euthanasie-verzoek (zie p. 8).
  - Als je wilsverklaring geldig is **en** je hebt een ernstige, ongeneeslijke aandoening kan je wel euthanasie vragen (maar niet omwille van je dementie).

De wilsverklaring euthanasie

Wanneer gebruiken?

- Dit formulier kan je nu al invullen voor later, het blijft **onbeperkt geldig** (sinds wetwijziging april 2020).
- Geldt alleen als je in een **onomkeerbare coma** bent.

Hoe stel je een wilsverklaring euthanasie op?

- We raden je aan meerdere exemplaren van de wilsverklaring op de stellen. Dit om er voor te zorgen dat jouw wens bekend is bij de belangrijkste betrokken partijen:
  1. voor jezelf
  2. voor de huisarts (in je medisch dossier)
  3. voor je eventuele vertrouwenspersonen
  4. ter registratie bij het gemeentehuis
  5. voor de getuigen.
- Je moet 2 getuigen mee laten tekenen (is verplicht):
  - één getuige mag familie zijn, bv. je partner, je dochter...
  - de 2de getuige mag géén erfgenaam zijn, bv. een vriend die niet in je testament staat, een collega of buur.
  - zij ondertekenen je wilsverklaring, maar spelen verder geen actieve rol.
- Wij raden je aan minimum 1 vertrouwenspersoon aan te duiden:
  - mag familie zijn, mag ook getuige zijn,... maar niet je huisarts of een betrokken zorgverlener.
  - taken van een vertrouwenspersoon: brengt je arts op de hoogte van je wilsverklaring, wordt door de behandelende arts opgeroepen voor een gesprek over jouw verzoek tot euthanasie, duidt de personen aan met wie de arts je wilsverklaring mag bespreken.

- Wat als je fysiek blijvend niet in staat bent om zelf je wilsverklaring te schrijven?
  - dan mag een meerderjarige persoon, door jou gekozen, je wilsverklaring schrijven (deze meerderjarige persoon mag geen materieel belang hebben bij jouw levenseinde).
  - je wilsverklaring vermeldt dat je niet in staat bent te tekenen en waarom?
  - bij je wilsverklaring wordt een medisch getuigschrift gevoegd als bewijs dat je fysiek blijvend niet in staat bent de wilsverklaring op te stellen en te tekenen.

De negatieve wilsverklaring (het levenstestament)

Wanneer gebruiken?

- Het gaat over welke **behandelingen** je **niet** wilt (wet op de patiëntenrechten).
- Maak best **minimum drie exemplaren**: één voor je medisch dossier, één voor je vertegenwoordiger en één voor jezelf.
- Er bestaat geen standaardformulier, hoe concreter je dit maakt, hoe beter de arts weet wat jij wenst en hoe minder misverstanden er kunnen ontstaan (zie voorbeeld p. 7).
- Arts / ziekenhuis is **verplicht** je schriftelijke negatieve wilsverklaring na te leven.

Indien je wil dat je negatieve wilsverklaring afdwingbaar is, moet je op voorhand een **vertegenwoordiger** aanduiden. Die gaat, wanneer jij dit niet meer kan, met je arts overleggen en in jouw plaats beslissingen nemen in jouw belang. Je vertegenwoordiger mag familie zijn. Kies best iemand die je goed kent en vertrouwt. Het mag dezelfde persoon zijn als je vertrouwenspersoon in je wilsverklaring euthanasie.

Als je geen vertegenwoordiger aanduidt treedt een wettelijk cascadesysteem in gang. In dalende lijn: de samenwonende echtgenoot, wettelijk samenwonende partner of feitelijk samenwonende partner, meerderjarig kind, een ouder, een meerderjarige broer of zus. Indien deze niet wensen op te treden of aanwezig zijn moet de betrokken zorgverlener de belangen behartigen (in multidisciplinair overleg).

Verschil tussen de negatieve wilsverklaring en de wilsverklaring euthanasie:

- De negatieve wilsverklaring is **wettelijk afdwingbaar** zoals een testament. De wilsverklaring voor euthanasie daarentegen is niet afdwingbaar.
- De negatieve wilsverklaring kan je **niet laten registreren** bij de gemeente.
- De vormvereisten van een negatieve wilsverklaring zijn niet wettelijk bepaald. Het document wordt best met de **hand geschreven** en je kiest zelf de zaken die voor jou wel of niet van toepassing zijn. Je kan een voorbeeld downloaden via de website van LEIF.
- Er zijn geen extra voorwaarden verbonden aan de negatieve wilsverklaring.

Voorbeeld van aanwijzing van een vertegenwoordiger.

Federale Centrale "Probleem van de praktijk" - 29 januari 2019
Centraal Comité Opdracht van de Vlaamse Reguleerder in de Gezondheidszorg - 2019-001
WILSVERKLARING EN BIJ VERVOLG EN BIJ LEVENSDIENST

Aanwijzing van een **VERTEGENWOORDIGER**

Ik, de ondertekenaar van deze verklaring, gik van de perikelen van mijn leven bewust op de hoogte van de gevolgen van mijn keuze.

Ik, M. G. van der Werf, geboren op 22 augustus 1962, woonende te Antwerpen, doe hierbij:

- Te verklaren dat ik, M. G. van der Werf, hierbij alle wijzigingen van mijn wilselementen vastmaak en dat ik niet in staat ben om achteraf nog de inhoud van mijn verklaring te wijzigen of te annuleren.
- Mijn te bevoeggen **viervoudige vertegenwoordiger**:
  - Naam van de persoon: .....
  - Adres: .....
  - Telefoonnummer: .....
  - Geboortedatum: .....
- Mijn te bevoeggen **viervoudige vertegenwoordiger**:
  - Naam van de persoon: .....
  - Adres: .....
  - Telefoonnummer: .....
  - Geboortedatum: .....

Opgevraagd op ..... datum: ..... Handtekening patiënt

Ik bevestig de juistheid van de aangewezen vertegenwoordiger en wil dat het vervolgen van mijn verklaring voortgezet wordt door hem/haar.

Gegevens van ..... datum: ..... Handtekening vertegenwoordiger

Aankomst:
 De ondertekenaar van deze verklaring is in staat om de gevolgen van zijn keuze te begrijpen en te erkennen. Hij is in staat om zijn keuze te maken op basis van voldoende informatie, zonder onder invloed te staan van andere personen of om andere redenen te worden gedwongen tot zijn keuze.

Handtekening:
 De ondertekenaar van deze verklaring is in staat om de gevolgen van zijn keuze te begrijpen en te erkennen. Hij is in staat om zijn keuze te maken op basis van voldoende informatie, zonder onder invloed te staan van andere personen of om andere redenen te worden gedwongen tot zijn keuze.

De ondertekenaar van deze verklaring is in staat om de gevolgen van zijn keuze te begrijpen en te erkennen. Hij is in staat om zijn keuze te maken op basis van voldoende informatie, zonder onder invloed te staan van andere personen of om andere redenen te worden gedwongen tot zijn keuze.

Voorbeeld van aanwijzing van een vertrouwenspersoon.

Federale Centrale "Probleem van de praktijk" - 29 januari 2019
Centraal Comité Opdracht van de Vlaamse Reguleerder in de Gezondheidszorg - 2019-001
WILSVERKLARING EN BIJ VERVOLG EN BIJ LEVENSDIENST

Aanwijzing van een **VERTROUWENSPERSOON**

Ik, de ondertekenaar van deze verklaring, gik van de perikelen van mijn leven bewust op de hoogte van de gevolgen van mijn keuze.

Ik, M. G. van der Werf, geboren op 22 augustus 1962, woonende te Antwerpen, doe hierbij:

- Te verklaren dat ik, M. G. van der Werf, hierbij alle wijzigingen van mijn wilselementen vastmaak en dat ik niet in staat ben om achteraf nog de inhoud van mijn verklaring te wijzigen of te annuleren.
- Mijn **vertrouwenspersoon** te benoemen:
  - Naam van de persoon: .....
  - Adres: .....
  - Telefoonnummer: .....
  - Geboortedatum: .....
- Te verzoeken dat mijn **vertrouwenspersoon** mijn wilsverklaring kan uitvoeren en dat hij/zij mijn wilsverklaring kan uitvoeren op mijn naam.
- Te verzoeken dat mijn **vertrouwenspersoon** mijn wilsverklaring kan uitvoeren op mijn naam.
- Te verzoeken dat mijn **vertrouwenspersoon** mijn wilsverklaring kan uitvoeren op mijn naam.

Opgevraagd op ..... datum: ..... Handtekening patiënt

Ik bevestig de juistheid van de aangewezen vertrouwenspersoon en wil dat het vervolgen van mijn verklaring voortgezet wordt door hem/haar.

Gegevens van ..... datum: ..... Handtekening vertrouwenspersoon

Aankomst:
 De ondertekenaar van deze verklaring is in staat om de gevolgen van zijn keuze te begrijpen en te erkennen. Hij is in staat om zijn keuze te maken op basis van voldoende informatie, zonder onder invloed te staan van andere personen of om andere redenen te worden gedwongen tot zijn keuze.

Handtekening:
 De ondertekenaar van deze verklaring is in staat om de gevolgen van zijn keuze te begrijpen en te erkennen. Hij is in staat om zijn keuze te maken op basis van voldoende informatie, zonder onder invloed te staan van andere personen of om andere redenen te worden gedwongen tot zijn keuze.

De ondertekenaar van deze verklaring is in staat om de gevolgen van zijn keuze te begrijpen en te erkennen. Hij is in staat om zijn keuze te maken op basis van voldoende informatie, zonder onder invloed te staan van andere personen of om andere redenen te worden gedwongen tot zijn keuze.

Voorbeeld van een negatieve wilsverklaring.

Naam en voornaam .....

Adres .....

Identificatienummer in het Rijksregister (of N.N.) .....

Indien ik niet langer mijn wil kan uitdrukken .....

.....

Wil ik geen levensverlengende behandeling, maar enkel comfortbehandeling. Ik wil geen onderzoeken maar tenzij ze mijn comfort zouden kunnen verbeteren.

Daarenboven wil ik geen:

- antibiotica
- kunstmatige toediening van vocht en voeding
- chemotherapie
- bestraling
- operatie
- kunstmatige beademing
- nierdialyse
- reanimatie
- intensieve zorg
- opname in een ziekenhuis
- andere behandeling (vul zelf in): .....

Mag de behandeling verdergezet worden in functie van orgaandonatie.

Duid ik een vertegenwoordiger aan om mijn wensen en rechten te doen gelden, indien ik er zelf niet meer toe in staat ben:

Naam .....

Adres.....

Identificatienummer in het Rijksregister (of N.N.) .....

Telefoonnummer.....

Geboortedatum en geboorteplaats .....

Eventuele graad van verwantschap .....

De verzoeker is niet in staat de wilsverklaring zelf te schrijven.

De reden waarom de verzoeker fysiek blijvend niet in staat is deze negatieve wilsverklaring te schrijven en te ondertekenen is de volgende: .....

de heer/ mevrouw .....

werd aangewezen om deze negatieve wilsverklaring schriftelijk vast te leggen.

De persoonlijke gegevens van de vernoemde persoon zijn de volgende:

Adres.....

Identificatienummer in het Rijksregister (of N.N.) .....

Telefoonnummer.....

Geboortedatum en geboorteplaats .....

Eventuele graad van verwantschap .....

Het euthanasie-verzoek

Als je voldoet aan de voorwaarden voor euthanasie (zie p. 1), maar niet in coma bent, kan je met een eigen geschreven schriftelijk verzoek zelf euthanasie aanvragen, rechtstreeks bij je arts:

*Ik, ... (voornaam + naam)
wens dat er euthanasie op mij wordt toegepast.*

datum + handtekening

- Het heeft geen zin dit verzoek nu al te schrijven, maar pas op het moment dat je euthanasie wil.
- Als je niet terminaal bent, maar wel ongeneeslijk ziek, moet er minstens één maand verlopen tussen je verzoek en de uitvoering van euthanasie.
- Als je niet in staat bent om je verzoek zelf te schrijven, dan mag een meerderjarige persoon, door jou gekozen, dit verzoek schrijven. Deze meerderjarige persoon mag geen materieel belang hebben bij jouw overlijden. Je arts moet daarbij aanwezig zijn, zijn naam wordt op het verzoek genoteerd, waarna het in je medisch dossier wordt opgenomen.

Verklaring inzake de wijze van teraardebestelling

Deze verklaring kan je registreren op de gemeente.

Het gaat over 2 zaken:

- wijze van crematie of begraving
- voorkeur levensbeschouwelijke of burgerlijke uitvaart.

Wilsverklaring betreffende de wegneming van menselijk lichaamsmateriaal, met inbegrip van organen na overlijven.

In België is bij wet iedereen die geen uitdrukkelijk verzet heeft aangetekend een potentiële orgaandonor. Via deze **wilsverklaring (2020)** kan je kiezen om je hertegen uitdrukkelijk te verzetten of je kan uitdrukkelijk toestemming geven voor orgaandonatie en/of voor het wegnemen van het menselijk lichaamsmateriaal voor therapeutische doeleinden/wetenschappelijke onderzoek/ innoverende therapiën. Ook deze verklaring kan je laten registreren op de gemeente.

Lichaam schenken aan de wetenschap

Iedere wilsbekwame Belg kan beslissen om zijn lichaam of delen ervan na zijn dood af te staan voor wetenschappelijk onderzoek. Dit is noodzakelijk voor de vorming van toekomstige artsen en voor onderzoek naar nieuwe technieken en medische behandelingen.

Wat is de procedure?

Je neemt contact met de medische faculteit van een universiteit naar keuze:

Vrije Universiteit Brussel

Faculteit Geneeskunde en Farmacie

ARTE, Laarbeeklaan 103, 1090 Jette

Tel: 02/477.43.17 / arte@vub.ac.be

www.artevub.be

Hier krijg je inlichtingen over wat je moet doen en ontvang je een document (testament) - als voorbeeld - om te kunnen overgaan tot de schenking.

Dit testament moet handgeschreven, gedateerd en ondertekend worden door de schenker. Het houdt ook de modaliteiten in over wat er achteraf met het lichaam moet gebeuren (begrafenis of crematie, samen met de familie of in anonimiteit).

Je krijgt vervolgens een kopie van je testament - dat je aan een vertrouwenspersoon overdraagt - en een kaartje dat je bij je identiteitskaart bewaart.

Na het overlijden zal je vertrouwenspersoon de betrokken faculteit van het overlijden op de hoogte brengen. De faculteit zal dan het adres bevestigen waar de begrafenisondernemer je lichaam, na ophaling, kan bezorgen. Weet dat een faculteit om allerlei redenen op het ogenblik van je overlijden kan beslissen het lichaam te weigeren.

Na een periode van onbepaalde duur - meestal 1 tot 2 jaar - zal de universiteit volgens de wettelijke bepalingen het lichaam vrijgeven - rekening houdend met de wilsbeschikking van de overledene.

Goed om weten

De universiteiten betalen nooit om een lichaam te verkrijgen.

Alle kosten verbonden aan het overlijden en het vervoer door de begrafenisondernemer zijn ten laste van de familie of de erfgenamen. Sommige universiteiten zorgen tevens voor de begrafenis.

LEIFkaart

Een LEIFkaart (plastic kaartje ter grootte van een bankkaart) vermeldt welke wilsverklaringen je hebt ingevuld. Als je de kaart in je portefeuille bewaart, biedt dit een bijkomende garantie dat artsen en hulpverleners sneller op de hoogte zijn en rekening kunnen houden met je wensen. Uiteraard moet je wel de wilsverklaringen vooraf invullen!

Wat staat er op de LEIFkaart?

1. Uw naam en rijksregisternummer

Belangrijk voor de zorgverleners om geregistreerde documenten snel terug te kunnen vinden.

2. Verwijzing naar uw wilsverklaringen

De kaart vermeldt over welke wilsverklaringen u beschikt. De LEIFkaart vervangt de wilsverklaringen niet, integraal: ze refereert er net naar.

3. Contactpersoon

De kaart vermeldt ook de naam en het telefoonnummer van een contactpersoon die in het bezit is van uw documenten.

Vraag een gratis LEIFkaart aan via www.leifkaart.nu

NIEUW!
Vraag kosteloos je eifkaart
aan bij LEIF met steun van

huisvandeMens Brussel

Saintelettesquare 17
(Ingang via Akenkaai 1- 2 de verdieping)
1000 Brussel
Tel. 02/242.36.02
www.vrijzinnigbrussel.be
Open van maandag t.e.m. vrijdag:
9u – 17u en ook op afspraak.

Vrijzinnig humanistische consultants in Brussel die je kunnen verder helpen:

Invullen en nakijken wilsverklaringen:
Tine Berbé & Mieke Maerten

Afspraak via :
levenseinde@vrijzinnigbrussel.be

Aanvragen en wijzigingen Leifkaart Brussel
www.leifkaart.nu